TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Dnro 9176/93/23

22.9.2023

Tietosuojavaltuutetun lausunto asiassa U 43/2023 vp

Ehdotus neuvoston päätökseksi jäsenvaltioille annettavasta valtuudesta liittyä Euroopan Unionin edun mukaisesti aikuisten kansainvälisestä suojelusta 13 päivänä tammikuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen osapuoliksi tai pysyä sen osapuolina sekä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä aikuisten suojeluun liittyvissä asioissa

Tietosuojavaltuutettu kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikossa olevasta asiasta.

Muistiossa on todettu, että valtioneuvoston alustavan arvion mukaan asetusehdotuksen ja päätösehdotuksen oikeusperustaa voidaan pitää asianmukaisena.

Muistion kohdassa 10 Valtioneuvoston kanta sivulla 11 on todettu seuraavasti: ”Valtioneuvosto kannattaa sähköisten välineiden käytön edistämistä viranomaisten välisessä viestinnässä ja lomakkeiden lähettämisessä. Suojelua koskevien rekistereiden perustamisvelvoitteeseen ja yhteenliittämiseen liittyvään ehdotukseen valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksellisesti. Koska asetusehdotuksen samoin kuin Haagin yleissopimuksen soveltamisala on hyvin laaja, neuvotteluissa tulee huolellisesti selvittää se, mitä osin suojelutoimenpiteitä koskevien tietojen rekisteröintivelvollisuus olisi aikuisten suojelun kannalta tarpeellista…Ehdotettuja säännöksiä ja niiden vaikutuksia on arvioitava myös tietosuojavaatimusten kannalta. Rekistereiden perustamisen ja yhteenliittämiseen liittyvän sääntelyn tulee olla yhteensopivaan EU:n tietosuojasääntelyn kanssa ja arkaluonteisten tietojen käsittely on turvattava asianmukaisilla ja riittävillä suojatoimilla.”

Valtioneuvoston kannassa todetaan myös, että ”…arkaluonteisten tietojen käsittely on turvattava asianmukaisilla ja riittävillä suojatoimilla.”

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että mikäli päädytään ehdotettujen rekisterien perustamiseen sekä kansallisten rekisterien yhteenliittämiseen unionin tasolla nyt esitetyllä tavalla, tulee näiden rekisterien tietosisällön olla rajoitettu tiedon minimointiperiaatteen mukaisesti ainoastaan välttämättömään tietoon. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5

artiklassa on säädetty henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Nämä periaatteet ovat rekisterinpitäjiä velvoittavia. 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Tietosuojavaltuutettu toteaa lisäksi, että esimerkiksi käyttöoikeudet tulee olla riittävällä tasolla määritelty ja rajoitettu siten, että ainoastaan niillä rekisterin haltijan työntekijöillä on pääsy tietoihin, joiden työtehtävien kannalta se on välttämätöntä.

Kuten nyt lausuttavana olevan muistion sivulla 2 on todettu, ”Ehdotettu sääntely koskee aikuisia, jotka eivät voi henkilökohtaisten ominaisuuksiensa heikentymisen tai riittämättömyyden vuoksi suojella etujaan. Syynä voi olla esimerkiksi ikään liittyvä sairaus, kuten Alzheimerin tauti, tai muu terveystilanne.” voi siitä, että henkilö on rekisteröitynä nyt suunnitteilla olevassa rekisterissä, päätellä ainakin välillisesti jotakin hänen terveydentilastaan.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artikla säätää terveydentilaa koskevat tiedot erityisiä henkilötietoryhmiä koskeviksi tiedoiksi, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä, ellei ole löydettävissä jotakin 9 artiklassa käsittelyn oikeuttavaa perustetta.

Myös kansallisessa lainsäädännössämme terveystiedot ovat salassapidettäviä tietoja. Todennäköisesti usea rekisteriin huolenpidon tarpeen vuoksi merkitty henkilö on myös tavalla tai toisella sosiaalihuollon palveluja käyttävä henkilö. Pelkkä sosiaalihuollon asiakkuus on jo salassapidettävä tieto kansallisen lainsäädäntömme mukaan.

Koska pelkästä rekisterimerkinnästä voi päätellä henkilön olevan suurella todennäköisyydellä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas, tulisi käyttöoikeudet rekisteriin merkittyihin tietoihin olla huolellisesti mietitty ja ainoastaan rajatun joukon käytössä rekisterinpitäjän henkilökunnassa. Lokituksella pystytään seuraamaan ja jälkikäteen myös valvomaan sitä, että käyttöoikeuksia ei ole käytetty väärin. Sekä siitä, millä perusteella käyttöoikeudet rekisterin tietoihin myönnetään, että käytön valvonnan seuranta tulisi yhtenäisesti säädellä koko unionin tasolla. Muussa tapauksessa kansalaisen henkilötietojen ja yksityisyyden suojan taso riippuisi siitä, minkä maan viranomainen hänen tietojaan kulloinkin käsittelee.

Muistion lopussa on todettu valtioneuvoston pitävän välttämättömänä, että asetuksen täytäntöönpanotoimia varten varataan riittävästi aikaa. Tietosuojavaltuutettu yhtyy tähän valtioneuvoston näkemykseen myös tietosuojan ja henkilötietojen käsittelyn osalta, jotta yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset henkilötietojen käsitellylle tulee asianmukaisesti huomioiduksi asetusta täytäntöönpanossa.

Tietosuojavaltuutettu

Talus Anu
912076110

Digitaalinen allekirjoittaja: Talus Anu 912076110
Päiväys: 2023.09.22 19:24:22 +03'00'